

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10
Szerk-
977. 248.
Zs. N. Sz. 228
Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

ÚJ KELET

RENDELŐPOLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaudva-
ron és vidéken is lej 4
Bukarestben — — 5

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám ára — ck 150

1926 január 8 Péntek

Cluj-Kolozsvár * IX. évfolyam * 5 szám

5686. Tévét 22

A frankhamisítási világbotrány ujabb szenzációi

Budapesten megtalálták a frankhamisítás nyomdáját. A Nemzeti Szövetség igazgatója árulta el a rendőrségnek a címet. Nádossy országos főkapitányt letartóztatták és a Windischgrätzcel szomszédos cellába zárták. Francia detektívek Csáky honvédelmi miniszter nyomában

Megszabadítják az országot a fajvédő mellékkormánytól

A magyar frankhamisítási botrány, amely már az első pillanatban túllépte a rendőri szenzáció kereteit, mára valóságos politikai világbotrányra dagadt. Egy egész politikai rendszer került a vádoltak padjára, az a rendszer, amely immár hét esztendeje kompromittálja lépten-nyomon Magyarországot. Ebben a bűntényben az egész fajvédő kurzus felvonul a legelőkelőbb és legexponáltabb vezetőivel. Windischgrätz herceg után már Nádossy főkapitány is a Markó utcai fogház rabja lett és a letartóztatások sora még nem ért véget.

A kurzusnak talán egyetlen vezetőembere sem mentes a bűntényben való részességtől. A nyomozás számai állítólag a legmagasabb fórumig nyúlnak már. A külföldi sajtó a világeseményeket megillető részletességgel teregeti napfényre a botrány újabb és újabb részleteit és egyöntetűen állapítja meg, hogy legfőbb ideje eltakarítani a közélet teréről azt a rendszert,

amely elvetemültségében a legsötétebb bűnök-től sem riad vissza. Mert a frankhamisítás csak az érem egyik oldala, míg a másik oldala a numerusz klauzusz, a Somogyi-Bacsó-gyilkosság és a csongrádi bombamerénylet.

Beut az országban is növekvő izgalommal figyeli a közvélemény a frankhamisítás fejleményeit és mindenki előtt nyilvánvaló, hogy ennek a botránynak mélyreható következményei lesznek Magyarországon belpolitikai életében. Ma még nem látni világosan a kulisszák mögött ható erőket, de el kell készülnie lennünk a legnagyobb meglepetésekre. Ellenőrizhetetlen hírek már arról beszélnek, hogy a Bethlen-kormány benyújtott lemondását. A hirt még tulkorainak tartjuk, de nincsen kizárva, hogy a frankhamisításból kifolyólag kemény küzdelemre kerül a sor a budai Vár lakója és a nyakas erdélyi gróf: a miniszterelnök között.

(Budapest, január 7. Az Új Kelet tudósítójától. (Lapzártakor érkezett.) A frankhamisítás ügyében ma döntő fordulat állott be. A rendőrség nyomozása egy olyan ponton szolgáltatott végre eredményt, amely mindeddig felderítetlen maradt, vagy ha voltak is adatok róla, elhallgatták. A rendőrség csütörtökön délelőtt kihallgatták Szörcey Józsefet, a Nemzeti Szövetség igazgatóját, aki azt vallotta, hogy tudomása van arról, hogy a klisék hol készültek és a hamis ezerfrankosokat hol nyomták. A rendőrség egyelőre még nem hozza nyilvánosságra a nyomda nevét, de a vizsgálat az újonnan megadott irányban már megindult. A detektívek még a délután folyamán kimentek a megjelölt helyre és ott házkutatást tartottak. A házkutatás eredményeképpen Szörcey azonnal letartóztatták, vallomása alapján pedig Sárospatakon őrizetbe vették Halász Sándort, Windischgrätz Lajos herceg jószágigazgatóját, akinek kihallgatását az ottani ügyészségen megkezdték. Tekintettel arra, hogy a rendőrség a kompromittált nyomda megjelölésétől, valamint a házkutatás eredményének nyilvánosságra hozatalától tartózkodik, a fővárosban a legkülönbözőbb hírek vannak forgalomban és a tulzott óvatossághoz a legkülönbözőbb kombinációkat fűzik.

A frankhamisítás ügyében a mai napon beérkezett táviratainkat az alábbiakban adjuk:

(Budapest, január 7. Az Új Kelet tudósítójától.) A budapesti ügyészség ma egy olyan letartóztatást fogantatosított, amely még a Windischgrätz herceg letartóztatásánál is súlyosabb és amely most már világosan mutatja azt az irányt, amely felé a frankhamisítás ügyében megindított nyomozás halad. Jelentettük, hogy Bethlen István miniszterelnök, aki a nagyarányú bűntény vizsgálatát személyesen vezeti, tegnapelőtt elmozdította állásából Nádossy Imre országos főkapitányt azért, mert az a miniszterelnök utasításával éppen ellenkező irányban nyomozott. Nádossy Imrét, mint hivatalosan közlik, ma délelőtt Strache Gusztáv főügyész előtt történt másfélórás kihallgatása után letartóztatták és abban a cellában helyezték el, amelyben néhány évvel ezelőtt Fényes László ült. Nádossy letartóztatása meglehetősen drámai körülmények között ment végbe, amennyiben az országos főkapitánynak még kihallgatásakor sem volt sejtése arról, hogy elfogják.

Nádossy főkapitány már hat hónappal ezelőtt tudott a hamisításról

Nádossy letartóztatása azoknak a súlyosan terhelő bizonyítékoknak alapján történt, amelyeket Marinovics főkapitány Bethlen miniszterelnök utasítására derített ki az országos

főkapitányról. Ezek közül a bizonyítékok közül legsúlyosabb magának Nádossynak a vallomása, amelyet Strache főügyész előtt tett. Nádossy kijelentette, hogy már hat hónappal ezelőtt tudott a frankhamisításról. Windischgrätz herceg már félévvel ezelőtt közölte vele, hogy sikerült tökéletes frankhamisítványokat előállítani, melyekkel, ha forgalomba hozzák azokat, megdönthetik a frank stabilizációját. Windischgrätz azzal leplezte akkor szándékát, hogy a hamis frankok elhelyezése által szerzett jövedelmet hazafias célokra fogják fordítani. Nádossy a tervet először fantasztikusnak tartotta, de Windischgrätz meggyőzte őt arról, hogy az akció magasabb célokat szolgál. Nádossy beismerete, hogy Windischgrätz küldte hozzá Jankovicsot, hogy annak börtöndjeire diplomáciai pecsétet üssön és ugyancsak ő járta ki, hogy futár-igazolányt kapjon. Az országos főkapitány állandóan hangoztatja jóhiszeműségét.

A főkapitány letartóztatásának drámai jelenetei

Nádossy letartóztatásának körülményeiről azok az újságírók, akik a Markó-utcai ügyészségi fogház épületében kedden este jelen voltak, a következőket jelentik:

— Este hat órakor Strache Gusztáv főügyész magához kéréte Makkai alügyészt, aki-

vel közel kétórán keresztül tanácskozott. A tanácskozás után Strache néhány percre átment Pesthy Pál igazságügyminiszterhez, akinek dolgozószobájából már határozott utasításokkal tért vissza az ügyészség épületébe. Egynegyed kilenc órakor egy magastermetű, keménykalapos, elegáns ur csengetett az ügyészség kapuján. Egy kislány nyitotta ki a kaput és ezekkel a szavakkal fogadta az előtte ismeretlen férfit:

— Mit akar a bácsi?

A magastermetű férfi nem válaszolt, hanem hátrafordult kísérlőjéhez, Binder János belügyi főtisztviselőhöz:

— Szervusz János, — bucsuzok téled — a viszontlátásra! Ezután belépett a kapun és egyenesen Strache főügyész szobájába ment, ahová ma délelőtt kihallgatásra idézték be. Az országos főkapitány egynegyed kilenctől tíz óráig maradt a főügyésznél. Tíz órakor erősen felcsapódott Strache dolgozószobájának ajtaja és vérvörös arccal, egészen feldulva kilépett rajta Nádossy. Közvetlen mögötte Strache és Makkai jöttek ki és együtt kikanyarodtak a folyosóra. Az ott álló újságírók meglepetten vették észre, hogy Nádossy nem a kijárat felé indul, hanem a cellákhoz vezető folyosóra kanyarodik.

"Fébelővöm magamat"

Strache és Makkai a folyosó végén lévő fogházgondnoki szobába kísérték az országos főkapitányt. Itt Gersi Imre gondok, a főügyész utasítására, meg akarta motozni Nádossyt, aki azonban megelőzte őt és maga szedte ki iratait és értéktárgyait és az egészet letette az asztalra. Majd hirtelen a hátsó zsebéhez nyúlt és egy csillogó kétlövetű revolvért húzott ki. Ebben a pillanatban feszült csend állott be a szobában. Nádossy ugyanis, amióta a vizsgálat ellene megindult, folyton azt hangoztatta:

— Engem nem lehet letartóztatni, mert én főbe fogom löni magamat.

Az utolsó pillanatban azonban úgy látszik megdöngölte a dolgot, mert a revolvért is odatette többi értéktárgyai mellé. Strache főügyész hirtelen felvette az asztalról az országos főkapitány ezüstóráját és visszaadta neki. Ezután behívtak egy foglart, aki az országos főkapitányt mégis megmozgatta. Kifordította összes zsebeit, de semmi egyebet nem talált. Az országos főkapitány a motozás alatt igyekezett mosolyogni és közben állandóan Strache főügyésszel beszélgetett, akivel tegező viszonyban van. Végül bevezették a fogház lajstromába és felkísérték a második emeletre. Itt az egyik cella ablakán át világosság szűrődött ki és látni lehetett, amint bent egy magastermetű férfi idegesen járkál fel és alá. Windischgrätz Lajos herceg volt. Az ő cellájától balra a harmadik kis vasajtót nyitották ki Nádossy előtt. A következő pillanatban a fény ott is kigyuladt és jelezte, hogy a cellának lakója van. Egy alig három méter széles és négy méter hosszú szűk szobába vonult be Magyarország országos főkapitánya.

Bethlen nyilatkozata

Bethlen István miniszterelnök újólag nyilatkozott az országos főkapitány letartóztatásáról és a következőket jelentette ki:

— Abban az esetben — mondotta Bethlen — ha úgy alakulnak a viszonyok, hogy ott kellene hagynom a kormányt, akkor is folytatni fogom a harcot a bűnösök kinyomozására és a bűntettek megtorlására.

Berki nemzetgyűlési képviselő a miniszterelnök rövid nyilatkozata után hosszabb beszélgetést folytatott Bethlennel, amelyről a következőket közli:

— Nádossy főkapitány volt a feje annak az

on

telep.

hoz

55
20
160
160
150
160
160
80
160
250
50

S

CS.

ellenállásnak, amely melléksínre akarta terelni a nyomozást és be akarta érni a kisbűnösök letartóztatásával. Kérdéses volt, hogy a kormánynak sikerül-e Nádosy főkapitánnyal szemben a hatalmat fenntartani és rendelkezéseit ott is keresztülvinni, ahol a főkapitány megállást parancsolt.

A mellékhormány feje Nádosy volt

Kérdéses volt, vajjon Bethlennek lesz-e ereje Nádosy főkapitányt letartóztatni, mert Nádosy egyike volt a titokban működő, ugynevezett mellékhormány legerősebb pilléereinek.

Sokfelé hiszik tehát, hogy végre most már a mellékhormány egész szervezete és szerkezete szétbomlik a főkapitány teljes és csufos bukásával. Az egyes pártban remélik, hogy a főkapitány bukása magával fog sodorni másokat is és végre megtisztíthatják a magyar közéletet a kalandoroktól.

A magyar kormány a frankhamisítás ügyében Windischgrätz herceg kihallgatásáról a következő hivatalos jelentést adta ki:

„Strache Gusztáv főügyész ma délelőtt megkezdte az eddigi nyomozás adatainak teljes kiterjesztése és kibővítése érdekében Windischgrätz herceg részletes kihallgatását. A főügyész kérdést intézett a hercegre arra vonatkozólag, hogy a frankhamisítás ügyében kik voltak bűntársai, milyen célből követék el a hamisítást, kikkel álltak összeköttetésben, hol szerzték be a papírt és hol tervezték a kész hamisítványok értékesítését és végül felvilágosítást kért afelől, hogy a mostani hamisítás régebbi esetekkel összefüggésben van-e.

Még negyven személyi togoak letartóztatni

Windischgrätz herceg vallomásáról bővebb részleteket nem adott közre a rendőrség, tény azonban az, hogy a herceg részleges beismerésben van. Windischgrätz beismerése alapján tegnap két letartóztatás történt. Letartóztatták, amint már közöltük, Winkler István, a Hangya szövetkezet tisztviselőjét és Olchváry Jenőt. Ezenkívül negyven személy letartóztatásra készülnek és közvetlenül Windischgrätz herceg kihallgatása után körülbelül száz detektív ment széjjel a letartóztatások foganatosítására.

A francia detektívek le akarták tartóztatni Csákyt

A fővárosban tegnap az a hír terjedt el, hogy a francia detektívek sürgősen Bécsbe utaztak, hogy ott megfelelő intézkedéseket tegyenek gróf Csáky honvédelmi miniszter feltartóztatása érdekében. A minisztert ugyanis váratlanul szabadságolták, aki a szabadságot egy olaszországi utazásra használta fel. Milánóból azonban a rendőrség a kérdésközpontokra azt a választ adta, hogy ott gróf Csáky letartóztatásáról semmit sem tudnak. Ugyanilyen értelemben nyilatkozott a bécsi rendőrség is. Gróf Csáky váratlan szabadságolása a magyar fővárosban nagy feltűnést keltett.

Intervenció Herthynál

Bethlen István tegnap egész nap dolgozott. Este hatórákor Rakovszki Iván belügyminiszter kereste fel a miniszterelnököt, akivel négy és félórát tárgyalt. Politikai körök ezt a tanácskozást igen nagyjelentőségűnek tartják és általános vélemény, hogy itt dönt el, vajjon Rakovszki közreműködésével hajtsák-e végre a frankhamisítás ügyében a további intézkedéseket. Rakovszki belügyminiszter még tegnap is látszólag bizalmas érintkezésben állott Nádosy főkapitánnyal és sokat beszéltek arról, hogy Rakovszki a letartóztatás délelőttjén még saját autóján vitte Nádosy főkapitányt a Várba. Nádosy főkapitány erről az utról azt a kijelentést tette, hogy Windischgrätz herceget látogatta meg, hogy értesítse arról, hogy a letartóztatása el van rendelve.

— Ez az utolsó szolgálat — mondotta Nádosy, — amelyet a herceggel szemben teljesíttem.

Apponyi nyilatkozik

Apponyi Albert a frankhamisításról a következőképpen nyilatkozott:

— A dolgot nem kell olyan módon megítélni, hogy most már jajveszékelnünk kell. A kormány meg fogja tenni azt a kötelességét, hogy a fekélyt eltávolítsa és az egész bűnügyet, minden személyi vonatkozásával együtt, felderítse. És így ekkor már csak egy hosszabb-rövidebb ideig tartó kellemetlen benyomással van dolgunk, amelyből azonban komoly veszedelem nem származhatik. Én a magam részéről a múltban is elítéltem, hogy hazafias célokért bűnyeket kövessenek el.

Egy nyomdai szakértő

Egy nyomdai szakértő kijelentette a lapok tudósítójának, hogy a hamisítást valószínűleg a térképzési intézetben hajtották végre és a hamisításhoz szükséges gépet Németországból vették oda. A bankjegypapírt ugyancsak Németországból hozták.

Budapest, január 7. Egyes külföldi lapok azt a hírt közölték, hogy a frankhamisítással kapcsolatban a rendőrség házkutatást tartott Pekár Gyula, Széchenyi Viktor, Szmracsányi

Az utolsó rablólovag

Windischgrätz Lajos herceg, aki magyarországi frankhamisítás középpontjába került, egyike a legkalandosabb életű és legkülönösebb egyéniségű főuraknak. Ez a magastermetű, negyvenhárom éves férfi, akinek rőt arca és vörhenyes haja a budapesti és bécsi társaságokban oly régtől jólismert, a legellentétebb tulajdonságokat egyesíti magában. Egyik végtétől a másikba esik, hercegnek éppoly kifogástalan, mint szélhámosnak, a legenergikusabb és a legpuhább, a legelhatározottabb és a legbefolyásolhatóbb, nemes és becstelen, kedves és visszataszító — a végletek érintkezőpontja. Ma, amikor a legnagyobb középeurópai panama hullámai óráról-óra magasabbra csapnak, az összes európai udvarok az ő nevével vannak tele. Őt emlegetik az osztrák főnemesi szalonokban, a párisi kabarék szeparatóiban, Japánban róla beszélnek a gésák, akiket szeretet és végig egész Szibérián, amerre a világháború alatt áruhátban hezija felé bujdosott, városok és kisközségek vis zhangoznak nevével. Ő ma Európában a legtitkosabb ember, akiről mindent tudunk és akiről mégsem tudunk semmit. Pőrére vetkezeten áll előtűnk, de a titkosság olyan fátyolával, amely csak a legfűrtésőbb szemeknek enged betekintést a herceg lelkének mélyére.

Windischgrätz Lajos 1882-ben született Krakkóban. Apja, Windischgrätz Lajos József herceg tábornagy, az arany gyapjúrend tulajdonosa, anyja Desseffy Valéria grófnő. Lajos, a harmadik gyermeke a tábornagnak, akinek még kivüle két leánya van, Karolina hercegnő, férjezett Hecke von Donnersmarck grófnő és Matild hercegnő, Sapielha-Kodenski Pál herceg, titkos tanácsos felesége. Lajos herceg Magyarországon végezte tanulmányait és a budapesti egyetemen az államtudományok doktorává avatták. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után katonai szolgálatba lépett és részt vett az orosz-japán háborúban, ahol Portarturnál bátorságával tüntette ki magát. Kalandos alaptermészete már ebben az időben jelentkezett. Amikor a háború véget ért, orosz áruhátba öltözve, rengeteg kaland közepette, tért vissza, Szibérián keresztül, Magyarországra. Nem sokáig tartózkodott azonban idehaza, utazási kedve ismét úrrá lett rajta és Triesztben hajóra száll Afrika felé. A tengeren óriási vihar éri utól, amellyel úgy dacol, hogy összeül a parancsnokkal pezsgőt inni és kekszet rágni. Afrika partjaira érve, első dolga, hogy kimegy a sivatagba és oroszlan vadászik. Alexandriából az Egyesült Államok felé hajózik, ahol egy közönséges rablótársaságba kerül és több éjszakát tölt a newyorki feygházban betörők és utcalányok között.

Közvetlenül a világháború kitörése előtt tér vissza Budapestra. Rövidesen bevonul és egy rettegett lovascsapat élén, amelynek tagjait ukriseknek nevezték, az erdélyi frontra indul. Innen csak 1916-ban kerül vissza Budapestra. Képviselőnek választják, de a trónváltásig a politikában csupán jelentéktelen szerepe van. Az udvarnál ekkor még csak mint kedves és elbájoszó modern fiatalembert kezelik, komolyabb ügyekről nem tárgyalnak vele. Ferenc József dolgozószobájába azonban szabad bemenetele van, be sem kell őt jelenteni, sőt gyakran megtörtént, hogy olyankor nyitott be a királyhoz, amikor politikuskok voltak nála és anélkül, hogy engedélyt kért volna rá, beleszólt a beszélgetésbe.

Igazi karrierje IV. Károly trónralépésével kezdődik. Az új király azonnal barátjai közé fogadja és rövidesen legbizalmasabb embere lesz. Az Eszterházy-kormányban mint éllemezési miniszter tárcát kap és ebben a minőségben több ízben kíséri el az uralkodót a frontra. Eszterházy bukása után őt akarja a király miniszterelnökké kinevezni és ez csupán a régi, liberális politikuskok ellenállása miatt meg. Közélemezési miniszterségének idejére esik a hírhedt burgonya-panama. A herceg szerepe ebben az ügyben máig sincs egészen tisztázva, csak annyit tudunk, hogy Windischgrätz egy külföldre exportált burgonyaszállítmány jövedelméből négy-

és báró Perényi Zsigmond lakásán. A gyanúsítottak ma nyilatkoztak a budapesti lapoknak és a leghatározottabban cáfolják a külföldi lapok közleményeit.

Bukarest, január 7. (Rapid). Belgrádból jelentik, hogy Dalmáciában letartóztattak egy magasállású magyarországi politikust, akinél hamis ezerfrankosokat találtak. A nyomozás megállapította, hogy a hamis dinárok is Magyarországból erednek. A belgrádi lapok hosszasan foglalkoznak a letartóztatással.

millió koronát eltulajdonított. Amikor, közvetlenül a forradalom kitörése előtt, Andrassy megbízták a külügyminisztérium vezetésével, osztályfőnöknek nevezték ki melléje és főnökével együtt bevonult a Balhaus-platzra. Itt azonban alig néhány napig székelt. Következett az összeomlás, a királyrak menekülnie kellett. Az uralkodócsalád ékszerreit és ezüst készletét Windischgrätz csapászte át két utazókocsárban a svájci határon. A két forradalom alatt Pranginsban tartózkodott az exkirály mellett.

1920-ban visszatért Magyarországra és beváltotta magát a nemzetgyűlésbe. Ingadozó jelleme az egyes pártokból, amelybe először belépett, csak hamar átvette a keresztény nemzetiekhez. Ő volt az, aki 1921-ben egy feltűnést keltő beszédben gróf Károlyi Mihály birtokainak elkobzását követelte. Röviddel ezután újra elvet változtatott, belépett a liberálisokhoz, onnan a legitimistákhoz evezett át, migsem legutóbb, körülbelül egy évvel, a fajtádkhoz csatlakozott. Mint legitimista a most ugyancsak letartóztatásban lévő komornyikját, Kovács Gáspárt Pranginsba küldte és Károly exkirály a husvétii puccs alkalmával Kovács Gáspár utlevélvel lopózott be Magyarországra. Akkor a kormányzó még egyike volt legnagyobb ellenségeinek. Ez az idő azonban már elmúlt. Egy évvel ezelőtt sárospataki birtokára vadászatra hívta meg Horthy kormányzót és ettől kezdve állandóan a Gömbös-Eckhardt-Ullain társaság tagjaival volt látható.

Politikai kalandorságán kívül az üzleti kalandorság is Windischgrätz főfoglalkozásához tartozott. Mindenféle kereskedett. A világháborúban burgonyát szállított, repülőgépekkel seftelt, legutóbb pedig szentet szállított a fővárosnak. Állandóan a legmegbízhatatlanabb üzletfelekkel dolgozott együtt, ügynökök, uzsorások, kijárók, alkuszok vették körül, akikkel mindenféle kétes üzletekbe bocsátkozott. Az volt a szokása, hogy soha sem számolt. Egyesek szerint politikai ambícióit és katonai és diplomáciai kalandorvágát vitte bele üzleteibe is, ezen a téren próbálta kielégíteni fektelen temperamentumát, amelynek kiélését, az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása után, a közéletben nem folytathatta. Akik ismerik Windischgrätzet, meg vannak rája győződve, hogy a frankhamisítás botrányába is kalózára sodorta. A „Neue Freie Presse“ azt írja most róla, hogy ő az utolsó rablólovagja Magyarországnak. Adósságait ebben a pillanatban kétszázötvenezer dollárra becsülik. Még ennél is több volt, de utoljára, most novemberben, huszmilliórd koronát törlesztett.

Windischgrätz mindenütt odahaza volt. A párisi argotot éppolyan folyékonyan beszélte, mint a londoni dialektust. Minden hónapban a fővárosban volt látható, végigtámcolta valamennyi európai metropolis bált szeszonzát, de megfordult a legutolsó letujokban is és néha olyan kalandokba bocsátkozott, aminőkre ma már egy közlépínum polgári fiatalember sem megy bele. Lovagias gesztusait krajcárkodások és meghunyászkodások, fenyegéseit könyörgések, rapyszerű tervezkedéseit beteges el-lankadások váltották fel. Bármilyen ügyes, éllemez és tehetséges is volt, nagy ember nem volt és nagy tettekre nem volt képes. Mielőtt most letartóztatták, egyik barátja, a már szintén fogságban ülő Nádosy országos főkapitány megjelent nála és figyelmeztette, hogy a frankhamisítást felfedezték és őt, a herceget, minden pillanatban letartóztathatják. — Azt ajánlom, löjje magát föbe, — sugta Nádosy a herceg felé. — Ezzel megmenti családját becsületét. — Windischgrätz elhalványodott és dadogni kezdett. Másnap bekisérték a börtönbe.

Utiköltésége megtérül az árdifferencián, ha **kárpitós anyag** szükségleteit **Back Bernát Oradea-M. Piaja Regina Maria 1 sz. atatt szerzi be.**

IRÓK

Me...
„Zsidó V...
m

Az újjáéledésnek egyik zsidó lélek szán Dubnovnak a hatalmas műve került a könyv zsidó történelme taja a zsidó k felfogásbeli ésgz érzékelte a je volt a ködös m zet és áldozati maradt a diasz zsidó nép a leg velődési hataso vézi munka. A Leopold v. Ra beli készege r

A második néi, feloleli a szakaszait. Itt dort; megisme hatamánák h az akkori dias részében bonta szimifóciós tön Ázsiában és fő hsmoneiták fő — tömören és tette ezt a győ kipusztíthatat

A monda — a zsidók eg szombati rituál rög áldozati sz közelében lévő gyományos zsid a szirisiak errő ták a barlango őket. Más ver a barlangba, u fákyakként, va Eleazár nevü a rály szolgálí rá sariézből egy d hogy ezt tegey létében. Amire ták, hogy legal dett falat húst mégis, mintha A jámbor agga tabban tiltakoz len és amiatt, a gyásra. A szerz kintások között genda Hanna e Antiochus kirá egyenkint rábi szőlította őket, téshtst.

Minthogy e kívánságát, a i bestiálisabb mó venen lenyuszt le. Ezután tűz anya, aki mind egyre bátoritót semmilyen kör A gyermekek az anyát is len

Ebben az i lében a mártír ténelem később A zsidók péld nemcsak egyes dattal képesek az élet minden élelet is, csak ami igaz és Epiphanes idej

Szöve

IRÓK ÉS IRÁSOK

Megjelent Dubnow „Zsidó Világtörténelmé”-nek második kötete

Az újjáélelt zsidóság kulturális kilombosodásának egyik legértékesebb, leghasznosabb és a zsidó lélek számára legédesebb terméke Simon Dubnownak a zsidó nép világtörténelméről írott hatalmas műve, amelynek második kötete most került a könyvpiacra. Dubnow előadásában a zsidó történelem szervesen és egységesen mutatja a zsidó karaktert: minden vallási, világfelfogásbeli és gazdasági réteget ölelve és magában foglalva a jellem magvát, amely ugyanaz volt a kódos multban, amikor a törzsi szervezet és áldozati kultusz domináltak és ugyanaz maradt a diaszpóra késő szakaszában, amikor a zsidó nép a legkülönbözőbb gazdasági és művelődési hatások alá jutott. Erett, egész, művészi munka. A történetírás legjobbjainak, egy Leopold v. Rankenak perspektívája és stílusbeli készsége mutatkoznak e műben.

A második kötet, amely testesebb az előzőnél, felöleli a zsidó történelem legédesebb szakaszait. Itt látjuk felünni Macedonai Sándort: megismerkedünk az első Ptolemaeusok hatalmának hatásával a palesztinai zsidóság és az akkori diaszpóra belétele és a könyv első részében bemutatjuk ki az elő komolyabb asszimilációs törekvések ismertetése a hellenizált Ázsiában és főleg Júdeában. Felsorakoztatja a huszonegyedik század eleji legfontosabb eseményeket — tömören és szemléletesen — ami indokoltá tette ezt a gyönyörű és a zsidó nép emlékéből kipontíthatatlan szabadságharcot.

A második kötet — így írja Dubnow — a zsidó egy része, amely nem akarta a szombati rituálét megzavarni és nem akart görög áldozati szokásoknak hódolni, a városok közelében lévő barlangokba vonult vissza a hagyományos zsidó rituálék megtartására. Amikor a zsidóknak arról tudomás szereztek, megrohanták a barlangokat és kegyetlenül lemészárolták őket. Más verzió szerint tüzes órákat hajigáltak a barlangba, úgy hogy a körülzárt zsidók élő faklyaként, vagy a füstben pusztultak el. Egy Eleazar nevű aggastyánról jelentik, hogy a király szolgái rá akarták venni, hogy az áldozati szertartásról egy darabot egyék. Kivánták tőle, hogy ezt tegye meg a nagy nyilvánosság jelenlétében. Amikor nem érték nála célt, azt akarták, hogy legalább egyék egy rituálisan megegyezett fillet húst a nép előtt, de az úgy tűnjön föl mégis, mintha pogány áldozatból származna. A jámbor aggastyán azonban a leghatározottabban tiltakozott a lelkiismereti kényszer ellen és emiatt, hogy példát mutasson a hitelgyáras. A szerencsétlen embert ezért válogatott sziszifoszok között kivégezték. Később a néplegendő Hanna és hét fiának hőstetteit dicsőíti. Antiochus király személyesen akarta a hét fiút egyenként rábírnai a zsidóság elhagyására és feladta őket, hogy a nép előtt egyenek sertéshúst.

Mint hogy egyik sem teljesítette a király kívánságát, a fiúkat anyjuk személtára a legbevallásos módon kínozták meg, törtek eleveken lenyúrták, tagjaikat darabokban vágják le. Ezután tüzre tették őket és elégették. Az anya, aki mindezeket végignézte, gyermekeit egyre bátorította és kérte őket, hogy hitüket semmilyen körülmények között ne hagyják el. A gyermekek ilyen módon való hívővá válása után az anyát is lemészárolták.

Ebben az időben tűnt föl a zsidóság kebelében a mártírium hősiége, ami a zsidó történelem későbbi szakaszaira rányomta bélyegét. A zsidók példát mutattak a világnak, hogy nemcsak egyesek, hanem egész tömegek öntudattal képesek egy fenekült ideálért szenvedni, az élet minden javát feláldozzák és magát az életet is, csak hogy hűek maradjanak ahhoz, ami igaz és szentséges előtük. Antiochus Epiphanes idejében kezdődött a zsidó mártírium.

Am a szorongatott nép nem elégedett meg a passzív rezisztenciával, mert soraitól kiváltak olyan férfiak, akik aktív harcra készültek, hogy a lábbal tiport nemzeti jogokért, a megbecsületlen szentségekért, a szíriai önkény minden áldozatért leszámoljanak.

E bátor hazafiak, különösen a „chazideusok” pártjából, elhagyták Jeruzsálemet és a nagy városokat, ahol az ellenség győzedelmeskedett, a pusztába vándoroltak, Judea hegyeinek hasadékaiba és barlangjaiba. Időnkint kijöttek és titkos utakon eljutottak a városokba és falvakba. A vándor népszónokok felhívelték a tömegek lelkesedését, megszilárdították hitüket, bátorították a harcosokat és szent háborút hirdettek a pogány elnyomók ellen. Ilyen módon elő tudták készíteni egy általános felkelés talaját. Judea megmozdult. Antiochus kényuralma a nép szunnyadó energiáit újra életre keltette és négy évszázadra a Nebukadnezar elleni felkelés óta — ismét fegyverhez fogott.

Likvidálják Károly herceg lemondásának ügyét

Feloszlatják a legfőbb repülőparancsnokságot

(Bucuresti-Bukarest, január 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Károly trónörökös lemondásával kapcsolatban keletkezett igen teljesen elült és a kormány most az egész kérdés likvidálásával foglalkozik. A kormány tervbe vette, hogy a legfőbb repülőparancsnokságot, melynek vezetője tudvaleg Károly volt, feloszlatja és helyébe külön államtitárságot bírálnak valószínűleg a hadügyminisztérium keretében. Erre a megoldásra azért van szükség, mert egy újabb parancsnok kinevezése a táborakbi karból, elégedetlenséget keltene a táborokok körében. Az államtitárságot francia mintára szervezik meg.

A közoktatásiügyi miniszter utasítást adott, hogy a tanácsleveket, Károly herceget illetőleg, már az idejében kijavítsák.

A zsidó nemzet szenvedéseinek mértéke betelt és a nép fölkészült elnyomói ellen.

Ime egy személyes ebből a könyvből, próba a szemléltető, egyszerű, a zsidó lélekből fakadt stílusból. A legnagyobb írásművészettel, egyszerűséggel és tömör erővel viszi az olvasót át a nehéz történelmi problémákra és az irodalmi alkotások szövevényes létrejöttén. Ötlet, hasznos és élvezetes olvasmány végig a könyv.

A népi szellem megnyilatkozásáról is izgatón érdekes fejezeteket látunk Dubnow könyvében, különösen ott, ahol a zsidóság a római protektorátus és uralom alá jutott. A könyv mellett áttekinthető származási tábla mutatja a Husmonausok és Herodesok geneológiáját.

Dubnow világtörténete kapható a kolozsvári Safrut-könyvkereskedésben, ahol a teljes műre is elfogadnak előjegyzéseket.

A két hitközség közreműködésével akarják megoldani a Tarbut-gimnázium sorsát

A „szülői értekezlet” nagyhorderejű határozatai

(Cluj-Kolozsvár, január 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magánoktatási törvény életbe léptetése új helyzet elé állította a Tarbut gimnáziumot és annak kuratóriumát is. A Tarbut vezetője éppen a beállott új helyzetre való tekintettel a szülőket értekezletre hívta össze. A január 2-án és folytatás gyanúján január 6-án megtartott szülői értekezlet beható tárgyalás alá vette a zsidó iskolakérdés egész komplexumát. Az értekezlet mindenképp arra a megállapodásra jutott, hogy minden körülmények között szükségesnek tartja Kolozsváron a zsidó fiú- és leányközépiszkolák fennmaradását,

sőt azok fennállását a mai viszonyok mellett még inkább nélkülözhetetlennek tartja, mint alapításuk idején.

Az értekezlet meghívásán, hogy ezekben az iskolákban mindazonmü ifjúság továbbra is hagyományos zsidó szellemben neveltesse. El pontnál minden további félreértés elkerülése végett külön is kihangsúlyozta az értekezlet, hogy egy a hagyományos zsidó szellem, mint a jövő boldogulásának nagyobb foku biztosítása és elsősorban a zsidó újjászületés felemelő gondolata,

parancsolólag megköveteli a héber nyelv és irodalom, a zsidó biblia és történet lehető legszélesebb mederben való tanítását, valamint az ezekben rejlő nevelő értékek kiaknázását.

A szülői értekezlet ezután megállapította, hogy a zsidó iskolákkal szemben felállított fokozottabb és különös követelményeknek csakis nyilvános jogú iskolában lehet megfelelni, miért is kívánatosnak tartja, hogy az iskola fenntartó egyesület mindkét zsidó hitközséggel és valamennyi zsidó közülettel egybefogva, a törvényes kereteken belül minden lehetőséget megteremtve, hogy iskoláinknak nyilvánossági joga ismét visszaadassék.

Mint hogy a nevelés eredményessé csak akkor tehető, ha az iskolák egész napon nyitva állanak a tanuló ifjúság részére, a szülői értekezlet kimondotta, hogy

a zsidó iskolák felépítését elodázhatatlanul szükségesnek tartja.

Itt említjük meg azt, hogy az iskolaépítés kérdésének tárgyalása során a Tarbut kuratórium elnöke és a kolozsvári ortodox hitközség elnöke között egy sajnálatos és remélhetőleg múló természetű félreértés keletkezett, amely miatt Molnár Jakab, aki önfeláldozásig menő áldozatkészséggel igyekezett az iskola sorsát biztosítani,

az ülés során lemondott a Tarbutnál viselt elnöki tisztségéről

szóval az indokollással, nem akarja, hogy az ő személye útját állja a tarbuttal való megegyezésnek.

A szülői értekezlet nagy konsternációval fogadta Molnár Jakab bejelentését és azt az iskola érdekében semmiesetre sem volt hajlandó tudomásul venni. Minden remény megvan arra, hogy a kérdés békés és mindenképp kielégítő megoldást nyer, annál is inkább, mert a szülői értekezlet folytatlagos ülésén Adler Sámuel, a kolozsvári ortodox hitközség elnöke is megjelent és hosszabb beszédben ismertette a hitközség viszonyát a Tarbuthoz. Mindenekelőtt ismertette a Tarbut elnökével folytatott tárgyalások történetét, majd a következő szavakkal fejezte be beszédét:

— Bár a legnagyobb őszinteséggel és legjobb tudással igyekeztem a Tarbut ügyét ismertetni és előmozdítani, de miután látom kell, hogy egyesek mégis az én személyemben látják kerékkötőjét a Tarbut további boldogulásának, kijelentem, hogy a hitközség évi zárszámadásának beterjesztése után, ami még e

késán. A gyanu-
ndsposti lapoknak
ák a külföldi la-
B. Belgrádból je-
etartóztattak egy
politikust, akinél
k. A nyomozás
linárok is Magyar-
lapok hosszasan
k. Kővátlan
ássy: megbizták a
sztyáfióknak ne-
együtt bevonult a
néhány napig szé-
a királynak mene-
ékezsereit és ezútt
te át két utazó-
forradalom alatt
rály mellett.
orzágba és bevá-
Ingadozó jelleme
szőr belépett, csak
zetiekhez. Ő volt
tő beszédében gróf
obzását követelte.
ztatott, belépett a
khoz evezett át,
ével, a fajvé-
ista a most ugyan-
ornyikjait, Kovács
ároly eskirálja a
Gáspár utlevél-
a. Akkor a kor-
obb ellenségeinek.
Egy évvel ezelőtt
vta meg Horthy
dán a Gombás-
al volt látható.
az üzleti kalan-
alkozásához tar-
A világháboruban
el seftelt, legutóbb
ak. Állandóan a
dolgozott együtt,
szok vették kö-
fizletekbe bocsa-
oha sem számolt.
ta és katonai és
bele fizleteibe is,
féktelen tempera-
Osztrák-Magyar
életben nem foly-
látott, meg van-
hamisítás botrá-
ene Fraie Presse“
olsó rablólovagja
ben a pillanattban
t. Még ennél is
remberben, husz-
haza volt. A pá-
an beszélt, mint
apban a főváros-
lamennyi európai
ordult a legutolsó
ndokba bocsa-
zépfinom pulgári
ovagias gesztusait
ok, fenyegetésait
éseit beteges el-
nem ügyes, élalme-
nem volt és nagy
most letartóztat-
én fogságban ülő
jelent nála és fi-
selt felfedezték és
letartóztatják.
pe, — sugta Ná-
megmenti oza-
z elhalványodott
érték a börtönbe.
fferencián, ha
nyag
t Oradea-M.
att szerzi be.

Szövőgyárak ügyelmébe! Festünk bármilyen gyapju, műselyem és pamut fonalat, szintartóan, bármilyen színre. **„Kristály”** kelmefestő vegytisztító és gőzmosógár **Cluj. 500** Telefon

hó végig megtörténik, hitközségi elnöki tiszt-ségemről visszavonhatatlanul lemondok.

— A Tarbut jövőjére vonatkozólag szeret-ném ajánlani és célszerűnek tartom, hogy a Tarbut a hitközségek égisze alatt álljon és a hitközségek szerezzék meg részére a nyilvános-sági jogot. A Tarbut — szerinte — csak akkor fog tudni fennállni, ha a multakon okulva, teljesen új alapokra lesz fektetve.

— De én mindenképen álhatatos és tánto-rithatatlan híve maradok továbbra is a zsidó középiskolának és mindig el lesznek telve attól az őszinte kívánságtól, hogy a Tarbut és az ortodox hitközség ügyvezetősége között a legszebb harmónia uralkodjék, amely mindnyájunkra áldást, békeséget és boldogulást hozzon.

Az Angliából száműzött Shakespeare

(London, január 7. Az Uj Kelet tudósítójá-tól.) Megszoktuk, hogy amikor egy nemzet sajátosságaira gondolunk, vagy egy nemzeti kultúra körvonalaí akarjuk megrajzolni, akkor azoknak a nagy írónak, tudósoknak képeit idézzük fel, akik műveikkel nemcsak önmaguknak, hanem egész né-pülnek biztosították a halhatatlanságot. Ha Franciaország kulturájáról beszélünk, önkénytelenül is fel-idezzük Balsac, vagy Anatole France képét, ha Spanyolország kulturájáról beszélünk, Cervantes jut az eszünkbe s ha Angliáról esik szó, mindenké-lőtt és mindenkéfélt Shakespeare neve jut eszünkbe.

Shakespeare! Erekre és könyvtárakra meg-azoknak a könyveknek a száma, miket Shakespeare val kapcsolatosan eddig megírtak, s talán még több-ezer kötet fog íródni ezután is a nagy angol dráma-íróról. A külföldről Londonba érkező rajongó tehát természetesen dolognak tarthatná, hogy Albion Shakespe-peare kultuszának hódol. Ezzel a hittel és gondo-lattal érkeztem meg én is Londonba. Már megérke-zésem második napján nekiindultam, hogy meg-keressem az angol Nemzeti Színházat, ahol minden bizonynyal a legnagyobb Shakespeare-kultuszt üzik.

(Albionban Shakespeare divatja mult)

Felfedező utam fájdalmas csalódással végződött. Megtudtam azt a hihetetlenül hangzó valóságot, hogy Angliának egyáltalában nincsen Nemzeti Színháza, mint ahogyan operája sincsen. Végig böngésztem a Daily Telegraph színházrovatát is, amelyből arra a szenzációs felfedezésre jutottam, hogy London 97 hirdett színháza közül egyetlen egyben sem adnak elő Shakespeare-darabot. Nagy csalódásomban háziasszonyomhoz fordultam, hogy tőle tudjam meg, hol és mikor játszanak Shakespe-peare-t. Háziasszonyom ajkán gúnyos mosoly jelent meg, szeméi tágra nyíltak, majd kisvártatva a következőképen szolt hozzám:

— Uram, ön nagyon régi divatu ember, hi-szen Shakespeare már régen idejétmúlt drámaíró. Ha valami érdekeseit akar megnézni, menjen nézze meg a legújabb revüt!

Azokban minket itt a kontinensen annyira hozzáneveltek ehhez az ódivatúhoz hogy nem tudtam lemondani arról az élvezetről, hogy Shakespe-peare-t angol színpadon lássam előadva és angol nyelven élvezzem. Sok eredménytelen kísérlet után végre sikerült megtudnom, hogy túl a Themsen van egy Old Vic nevezetű színház, amely állandóan ad elő Shakespeare-darabokat.

(Egy kültelki színház adott menedéket a britt szellemóriásnak)

Shakespeare géniusának egyetlen színház hódol tehát Londonban s ez is milyen színház! Nem az előkelő színháznegyed környékén, a Piccadilin var, hanem a nagy metropolis egyik legszegényebb és legelhagyottabb külvárosában húzódik meg. Hosszas bolyongás és kérdészködés után végre eljutottam az Old Vichez. Maga a színház környéke is rend-kívül kellemetlen hatással van az emberre. Ószeres bolt, péküzlet, zalogház és kocsmák közs beékelve, tökéletes sziléntétet adja a Westend fényes kül-sejű színházainak.

Hosszas keresés után megtaláltam a színpadi bejáratot és sikerült rávernem a szolgát, hogy be-vigye névjegyemet a színház igazgatójához. Pár perc múlva már benn is voltam Shakespeare londoni helytartójának sivar szentélyében. Mikor be-léptem, legnagyobb meglepetésemre egy nő kiáltotta felém a szokásos üdvözlő szavakat. Bemutakozom és elmondom, hogy milyen nehezen sikerült felfe-deznem Shakespeare színházát saját hazájában. Öngyűsége melankólikusan válaszolt:

— Szomorú valóság, de így van, Shakespeare-nak Londonban egy ilyen kis félreeső színházban kell meghuzódnia. Sok fájdalommal és sok irigy-

A hitközségi elnök szavaiból örömmel lehet konstatálni azt, hogy a hitközség vezetőségé-ben megvan a legnagyobb készség arra, hogy az iskola felekezeti jellegének megadá-sával lehetővé tegyék az iskola nyilvá-nossági jogának megszerzését.

Ez egyébként annál is könnyebb, mert a Tar-but eddig is a két kolozsvári hitközség közös intézménye volt.

A szülői értekezlet a vita eredményeképen elhatározta, hogy egy akció bizottságot alakít, amely vasárnap, e hó 10 én délután valamennyi kolozsvári zsidó testület vezetőit összehívja. A vasárnapi gyűlés nemcsak az iskolaépület pro-blémáját, hanem a Tarbut teljes egzisztenciáját lesz hivatva véglegesen megalapozni.

(A jómódu angolt sem Shakespeare, sem az opera nem érdekli)

Megkérdeztem miss Bayliást, (aki ötven éve da-cára is még mindig miss) hogy milyen közönség látogatja az Old Vicot.

— Bizony — mondotta — közönségünk leg-nagyobb része a szegény néposztályból kerül ki és azokból a külföldi intellektualekből, akik Shakespe-peare kedvéért jönnek át Londonba. A jómódu angolt Shakespeare nem érdekli. Ő teljesen ki-elégíti a revü és a Musé hall.

— Mondotta még miss Bayliás, hogy egy jóakaró-juk tizennyézer sterlinget adományozott egy új színház céljaira, amelyben az angol operának fog-nak állandó otthont emelni. Ha ezt sikerül meg-valósítani, akkor az Old Vic végleg Shakespeare színházivá fog alakulni. Azonban a terv megvaló-sításához még negyvenezer sterlingre van szükség.

Érdeklődésemre, miss Bayliás végigvezetett a

Az amerikai egyetemi ifjuság világtörvénytörvényének felállítását követeli

Ohio állam egyetemi ifjuságának háromnapos kongresszusa

(Newyork, január 7. Az Uj Kelet tudósítójá-tól.) Mialatt az amerikai szenátusban nagy vita folyik az irányban, hogy Amerika belépjen-e a genfi népszövetségbe, vagy sem, az amerikai egyetemi ifjuság — melynek a világ minden nemzetéből vannak tagjai — hatalmas propa-gandát indított a világ pacifizálása érdekében.

Ohio állam főiskoláján a diákok három na-pos konferenciát tartottak, melyen egy felállítandó világtörvénytörvény ügyét beszélték meg és a világ pacifizálása érdekében hoztak hatá-rozatokat.

Az előadások sorát egy japán fiatalember nyitotta meg:

— Nemcsak mi, fiatal japán keresztények vagyunk áthatva — mondotta — a világ szo-lidaritásának gondolatától, hanem Buddha és Confucius tanítványai is. Meg kell találnunk a megértés és együttműködés útját a világ min-den nemzetével és fajával. Vigyázatokat, ame-rikai ifjak, — fejezte be beszédét — a sárga problémát okosan kezeljétek, mert különben szörnyű katasztrófa lehet a dologból. Mi nem fogjuk tűrni, hogy ugynevezett gazdasági és politikai célokért a fehér és sárga fiatalságot egymásra uszítják.

A diákkongresszus másik szónoka egy tüzes amerikai agitátor: Kirby Page volt, aki a kö-vetkező szónoklatot intézte az egybegyűltekhöz:

— A mi ügyünknek két nagy ellensége van — mondja, — az egyik: nemzeti szue-rénítés, ahogyan azt ma értelmezik, a másik: a hazafiság, úgy, ahogyan azt ma értelmezik. Az egyik az államot, a másik a nemzetet áll-lítja oda végső cél gyanánt s nem akarja észrevenni, hogy minden egyes államot s min-den egyes patriotizmust egy magasabb eszme szolgálatába kell helyezni. Ez az eszme: az egész világ, az egész emberiség érdeke... Ez az ellentét s ez a küzdelem ősrégi...

— A szuverénitásnak a hazafiságnak régi fogalmait kell megváltoztatnunk úgy, hogy az egész világra kiterjesszük a jogunk és a lojalitásnak a

színház ruháráján és jelmezzaktárán. Hát bizony ezek is sivárán néznek ki! Az összes díszleteket és jelmezeket házilag készítik, mert másra nem futja a színház bevételeiből. Az Old Vicben a legdrágább hely négy és fél sillingbe kerül, holott más szín-házban ennyiért a legsilányabb helyet sem lehetne megkapni. Miss Bayliás láthatóan büszke a házilag készített díszletekre és jelmezekre és minden kérés nélkül bevezet a műhelyekbe, ahol éppen akkor a „Windsori vig nők“ hőz szükséges jelmezeket és díszleteket készítenek. Az egyik műhely falán egy kép bámul le a falról, mely miss Bayliást ábrázolja az oxfordi egyetem doktori talárlájában. A miss büszkeségtől dagadó hangon mondja el, hogy az angol királyon kívül egyedül ő nőnemű bir-tokosa az oxfordi egyetem tiszteletbeli doktorátusának.

(Primitív díszletek, kicsi színpad, de kitűnő előadás)

Inna a színpadra megyünk, amely akkora nincs, mint a kolozsvári magyar színház színpada. A díszletek a legprimitívebbek, egy-egy darab alig került néhány sillingbe. Egy kis folyosón a rész-térre megyünk, amely szintén igen primitív. A miss megjegyzi, hogy tavaly renováltak a nézőteret.

— Milyen lehetett a renoválás előtt? — gon-dolom magamban. London legkisebb mozija is na-gyobb fényűzéssel van berendezve, mint Shakes-peare angol színháza.

Csak természetes, hogy ezek után meg-tépzott illuziókkal néztem végig a „Windsori vig nők“ főpróbájának egyik jelenetét. Am kellema-meren csalódtam. A színészek játéka elsőrangú volt, pompásan zengő angol beszédük elfelejteti a szá-gúnyos környezetet, a bínyos díszleteket és a többi fogyatékosságokat.

Igy fest Shakespeare kulusza Anglia fővárosá-ban, abban az Angliában, amelynek híre, nevét nem kis mértékben csiszolta fényesre a brit szel-lemtörvény hatalmas szelleme. Szörnyű kiábrándulás ez annak az embernek számára, aki Shakespeare szeretetében és kultuszában nőtt fel, aki joggal hi-hette, hogy a világ egyetlen országában sem él olyan eleven Shakespeare-kultusz, mint London-ban. Ugy látszik azonban, hogy Shakespeare va-natkozhatva is áll az a régi megállapítás, hogy senki sem próféta a maga hazájában...

Horovitz Sándor

fogalmát. Valamennyien azt tartjuk, hogy a legfon-tosabb és legsürgősebb lépés, melyet ma Amerika a béke ügyének tehet, az, ha az Egyesült-Ál-lamok kimondják a világtörvénytörvénybe való belépésüket. Ez a világtörvénytörvény ugyanis meg-adja a lehetőséget, hogy a legtöbb nép elfogadja azt az alapelvet, melyet mi amerikaiak minden békepropaganda alfájának és onegájának tekintünk: a háborúnak megbélyegzését, törvényen kívül való helyezését. Amerika csatlakozásának első feltételül tehát azt fogjuk kitézni, hogy a világtörvénytörvény-be a kooperáló országok törvényeikben mondják ki, hogy nemzetközi vitakérdések háboru útján való elintézése nemzetközi büntetést képez. Ez alól csak önvédelem esetét vesszük ki közvetlen támadásokkal és betörésekkel szemben.

Am nemcsak a diákegyesületekben, hanem az amerikai templomokban is egyre nagyobb ará-nyokat ölt a pacifista agitáció. Egy amerikai pap a következő beszédet intézte legutóbb híváihez:

— Ami megmérgezi a világot, az a faji és nem-zeti góg. Ettől kell szabadulnunk, fiatal barátaim, mert a góg a háboru útja... Az én családom két nemzedék óta hittérítő a messze Keleten... S az őseim és a saját magam tapasztalatai után mond-hatom nektek, hogy a különböző testszin alatt, a különböző faji alkat alatt ugyanaz az emberi természet és lélek látket. Már a mai kultúránk is az összes fajok együttműködésén alapszik. Az, hogy némely faj ma még elnyomott, vagy elma-rad, nem jelenti, hogy ez mindig így fog lenni. Mily dörög az eltorzító faji szeművegen át nézni a dolgokat!... Szerénység, bizalom, egymás kölcsö-nös megbecsülése, őszinte érdeklődés minden faj és nemzet problémái és törekvései iránt... csak ez lehet a béke útja... Az ellenkező újabb háboruba fogja kergetni a világot.

Veszek egész lakberendezéseket perzsaszőnyeg, zongorát, régi-séget, Sornberg, Oradea-H., Bulv. Regele Ferdinand. 14.

Péntek,
Az Uj Kelet
Szerkesztő
Felelős az
Művezetési
240
Az Uj Kelet
megj
Megala
vetsé
(Tele
tól.) Vas
a teledi
az E. Zs.
gyűlés na
a Körösv
hivottak
lelkész, B
gyar Pár
Zilahy S
mann hit
a főszolg
főjegyzőj
Este
a megnyi
totta zsu
hivatalos
magyarul
ség mega
rancsoló
ható. Tel
a munká
most az
ség lakos
mely össz
közönség
Utána Le
zeti Szöv
elnöke ál
üdvözlöt
vetség c
tervet.
A na
Olga elén
dalt ném
Bialik ve
Zsigmon
főtítkára
met és a
csolta. Be
mint ors
Szónok
tásra hiv
A főtítka
mertette
javasolta
Ligát.
Ifjabb
megválas
Disze
bert, Fri
feld Mik
zsef, Glt
tárnok:
Sándor,
Krausz
Dávid, V
Dávid, I
Ármin, I
Glück K
Lipót, G
József, H
Schwartz
Ignácz,
Klein Ig
Roth La
A Pr
elnökök:
Albertné

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidó szociális napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő
 Hírlétszám: Egy hónapra 65 lei, negyedévesre 240 lei, félfévre 480 lei, egész évre 840 lei.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomatait csak a felelős szerkesztővel engedélyezhetjük meg.

A mai naptár

Megalakult a Zsidó Nemzeti Szövetség telegdi helyicsoportja

(Telegd, január 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vasárnap tartotta meg alakuló gyűlését a telegdi zsidóság összességének részvételével az E. Zs. N. Sz. helyi csoportja. Az alakuló gyűlés nagy teatély keretében lett megtartva a Körösvölgyi Szálló nagytermében. A meghívottak közül megjelentek Kajaba katolikus lelkész, Baka Béla református lelkész és a Magyar Párt megbízottai: Szilágyi István és Zilahy Sándor. A hivatalos zsidóságot Frischmann hitközségi arabbi képviselte. Résztvett a főszolgabíró kiküldöttje is, valamint Telegd főjegyzője.

Este 9 órakor kezdődött az estély, melyen a megnyitó beszédet ifj. Lindenfeld Miksa tartotta zsufoit terem előtt. Románul üdvözölte a hivatalos személyeket, majd héberül és végül magyarul beszélt. Beszédében vázolta a Szövetség megalakulásának szükségét, mert az a parancsolt munka folytán tovább nem halasztható. Telegd zsidósága eddig is kivette részét a munkából, csak megszervezte nem volt és most az a cél hozta össze az egész zsidó közösség lakosságát, hogy végre legyen egy szerv, mely összefogja az összes zionista erőket. A közönség nagy tetszéssel üdvözölte a szónokot. Utána Leitner Zoltán, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség váradi csoportjának ügyvezető elnöke állott szólásra, tolmácsolta a Szövetség üdvözlését és egyórási beszédében vázolta a Szövetség céljait, eddigi működését és további terveit.

A nagyhatású beszéd végzetével Wertheimer Olga elénekeltte „Dort wo die Zeder“ c. zsidó dalt német és magyar nyelven. Schwarz Irónke Bialik versét szavalta nagy hatással, majd Blum Zsigmond, a Zs. N. Sz. körösvölgyi körzetének főtthkára emelkedett szólásra és a Keren Kajem-et és a Keren Hajjeszód üdvözlését tolmácsolta. Beszédében rámutatott a Keren Hajjeszód, mint országépítő alap igen nagy fontosságára. Szónok fokozott buzgalomra és további kitarásra hívja fel Telegd zsidóságának figyelmét. A főtthkár a jelenlévő hölgyközönséggel megismertette a Pro Palesztina Liga programját és javasolta, hogy itt is alakítsák meg a P. P. Ligát.

Ifjabb Lindenfeld Miksa javaslatára ezután megválasztották a telegdi helyicsoport tisztikarát.

Diszelnökök: Röhberger Zoltán, Ritter Albert, Friedmann József. Elnök: Ifjabb Lindenfeld Miksa. Társelnökök: Dr. Grünbaum József, Glück Antal és Rosenfeld Lajos. Pénztárnok: Molnár Herman. Ellenőrök: Feldman Sándor, Fuld Sándor, dr. Grünbaum Lipót, Krausz Mihály, Osztreicher Ede, Schwarz Dávid, Weinstein Adolf. Választmány: Engler Dávid, Farkas Ignác, Fuchs Mór, Friedmann Armin, Fried Jenő, Gerő Sándor, Glück József, Glück Ernő, Goldstein Ferenc, Grünberger Lipót, Guttman Béla, Kappel József, Marton József, Ritter Bernát, Rosenfeld Sándor Aiesd, Schwartz Zsigmond, Weisz Jakab, Weinstein Ignátz, Wertheimer Miksa, Weisz Miklós, Klein Ignátz, Schwartz Ernő, Schwartz Kövesd, Roth Lajos, Wégner Jakab.

A Pro Palesztina Liga tagjai lettek: Diszelnökök: Idősebb Lindenfeld Miksáné, Ritter Albertné, dr. Grünbaum Lipótné. Ügyvezető

Szigoru rendszabályokat léptetnek életbe a fascizmus ellen

(Bucuresti-Bukarest, január 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Azon az értekezleten, amely a hadügyminisztériumban ma délelőtt kezdődött, az összes hadtestparancsnokságok bevonásával elhatározták, hogy a jövőben a legerélyesebben fognak elfojtani minden fascista jellegű megnyilatkozást és mindenütt, ahol fascista mozgalom észlelhető, kihirdetik az ostromállapotot. Megbeszélést továbbá a katonai és polgári hatóságok együttműködését azokon a területeken, ahol az ostromállapotot netán kihirdetik. Az értekezleten Mardarescu hadügyminiszter hosszabb exozet tartott, amelyben felkérte a hadtestparancsnokokat, hassanak oda, hogy a tisztek minden politikai manifesztációtól tartózkodjanak.

A görög katonai diktatura

Pangalosz tábornok volt miniszterelnök ragadta magához a hatalmat. Fel-függesztették az alkotmányt és a legszigorubb katonai cenzurát léptették életbe

(Athén, január 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Röviden jelentettük már, hogy a forrongó Balkán legnyugatibb tűzfészkeben újabb államcsíny történt. Görögországban újból hitört a katonai diktatura. A diktatura proklamálása a szenátusi választásokkal kapcsolatban történt. A választások előrelátható eredményeitől tartva Pangalosz miniszterelnök összehívta a kabinetet és a miniszterelnök proklamálta a diktaturát. A legszigorubb katonai cenzurát léptették életbe és egyetlen lapnak sem szabad a kormány cselekedetét bírálania, vagy ellenőriznie. Az alkotmányt, az első paragrafus kivételével, teljes egészében felfüggesztették. A parlamentet, amelyet Pangalosz a nemzeti érdekek legnagyobb veszedelemének tart, feloszlatták. Ezzel szemben kijelentette Pangalosz tábornok, hogy ezután a legnagyobb gondot a hadsereg és a haditengerészet újjászervezésére és megerősítésére fogja fordítani, hogy ezek segítségével érvényt szerezzen Görögország jogainak.

Görögországban 1925 júliusa, vagyis a Michalakapulosz-kormány bukása óta, ha nem is nyíltan, állandó katonai diktatura volt, amelyet most hivatalos formák között is proklamáltak. Venizelosz

elnök: Ifj. Lindenfeld Miksáné. Választmány: Krausz Mihályné, Weinstein Adolfné, Weiner Sándorné, Glück Ernőné, Molnár Hermanné, Schwarc Dávidné, Farkas Ignátzné, dr. Grünbaum Józsefné. Azt est sikerének oroszlanrésze a rendezőséget, főképpen Krausz Mihályné, ifj. Lindenfeld Miksát és az Aviva leánycsoportot illeti.

— **Péntek esti istentisztelet.** A Ferdinánd király-uti zsidó templomban az istentisztelet péntek este 5 órakor kezdődik. Beszédet fog mondan dr. Eisler Mátyás főrabbi.

— **Személyzet nélkül marad a nagykárolyi járásbírósg.** Nagykárolyból jelentik: A múlt év elején a nyelvtudás hiánya miatt áthelyezték Nagykárolyból dr. Bodoky Zoltán járásbíró, az idén pedig hat hónapra felfüggesztették állásától dr. Erdőssy Elemér vezető járásbíró, mert egy tárgyaláson magyarul világozította fel a feleket egy jogi kérdéstről. Most Hetey Gyula telekkönyvvezetőt helyezték át Szilágycsehre. A járásbírósgnak ma már alig van személyzete, ezzel szemben azonban a reform alaposan megnövelte munkáját. Szó sem lehet arról, hogy a járásbírósg fennakadás nélkül tárgyalhasson és intézhessen az ügyeket.

— **Eljegyzés.** Kupfer Ilonkát Székelyhidről eljegyezte Erdős Sándor Nagyzeréndről. (Mindenkülön értesítés helyett.)

— **Írótolllakat gyártanak az aprópénzből.** Bukarestből jelentik: A rendőrprefekturára pár nappal ezelőtt névtelen feljelentés érkezett, hogy egy kisebb rendű fémáru gyár a 25 és 50 banis aprópénzből írótolllakat gyárt. A rendőrség megindította a nyomozást és megállapította, hogy alumínium pénzből gyártott tollakkal már az összes bukaresti könyv- és papírkereskedéseket elárasztották. A gyár igazgatói ellen bevezették a vizsgálatot.

— **Csendes lesz az ügyvédi kamara tisztújító közgyűlése.** Heves diszkussziók után végleg összeállították a kolozsvári ügyvédi kamara új tisztikarának jelölő-listáját. A tisztikar új jelöljeinek listáján egyesek változtatásokat akartak eszközölni, ez azonban a kamara román ügyvédjei többségének ávaratán megtört. Ennek kapcsán egyes ügyvédek ellen éles támadások hangzottak el. Most már azonban a lista véglegesen össze van állítva s remélhető, hogy a vasárnapi választás csendes lefo-lyásu lesz.

hivéit és ellenségeit egyaránt kinosan érintette az államcsíny, a lakosság egyrésze azonban a diktaturában látja a mai káotikus helyzet egyetlen megoldását. Maga a diktátor a néphez intézett proklamációban egyrészt a lefolytatásra már nem kerülő parlamenti választások valószínű eredményével igazolja magát, mely az újabban megerősödött kommunista agitáció következtében aligha lett volna kedvező a kormányra. De szükségessé tette a diktaturát Pangalosz szerint az az izgatott atmoszfára, melyet a jugoszláv sajtó uszítása teremtett az országban. A török-orosz és a jugoszláv-török szerződések, a genfi kudarc Bulgáriával szemben ugyancsak szükségessé tették az erősebbközű diplomáciai fellépést, amire csak diktatórikus hatalom képes a mai belpolitikai viszonyok mellett.

Az ellenzéki pártok vezeterei is proklamációban tiltakoztak az államcsíny ellen és nem lehetetlen, hogy Görögországban újra felüti fejét a polgárháboru. A diktatura természetesen résen van és a Pangalosz tiszteletére adott tegnapesti banketten a republikánus gárda parancsnoka a hadsereg nevében felszólította a kormányt, hogy a legcsekélyebb, bármilyen oldalról jövő ellenállást törjön le kiméletlenül.

— **Megnyitják a szellemi együttműködés és nemzetközi hivatalát.** Párisból jelentik, hogy január 16 án a francia főváros diplomáciai testületének, a Népszövetség vezetőségének és a külföldi tudományos intézetek képviselőinek jelenlétében a közársaság elnöke ünnepesen nyitja meg a szellemi együttműködés nemzetközi hivatalát. A hivatal célja, hogy a tudományos munkálkodást mindenhol és minden tekintetben elősegítse.

— **Ausztriában letartóztatták Erzberger gyilkosát.** Bécsből jelentik: A Bad-Ansee-i rendőrség egy váltóhamisítási ügy nyomozása közben letartóztatta Erzberger volt német birodalmi miniszter gyilkosát, Schultze Henriket. Az osztrák rendőrség a letartóztatásról értesítette a német hatóságokat.

— **Tomescu ismét feltűnt és ismét elmenekült.** Bukarestből jelentik: Tomescu bandita ismét hallat magáról. Targu-Visteben, Prahova mellett egy korcsmában mulatott. Valaki a csendőrség tudomására hozta ottilétét, körülvették a korcsmát, de Tomescu és társai fegyverüket használva kikerültek a gyűrűből és elmenekültek. Három csendőr megsérült.

— **Állandó rovat.** Bukarestből jelentik: Tegnap éjjel 10 órakor a brassói állomáson két tehervonat összeütközött. Emiatt a 201. számú expresszvonat 2 óra 45 perces késéssel érkezett meg Bukarestbe. Az összeütközést hibás váltóállítás idézte elő. Emberéletben nem esett kár.

* **Ma pénteken f. hó 8-án este kilencórákor** lesz a Select-mozgóban a sajtó és a hatóságok részére a „Fehér apáca“ c. film diszeloádása. A film főszerepét Lillian Gish játssa. Az előadásokat különleges ének és zenekar kíséri. Mindazok, akik meghívót kaptak, sziveskedjenek pontos időben megjelenni.

HYPEROL

fertőtleníti, megvéd torokfájástól

SZÁJVIZ TABLETTA

Kapható mindenütt.

rendezéseket
 et, zongorát, régi-
 org, Oradea-M.,
 Ferdinand. 14.

KÖZGAZDASÁG

Megalakult a zsidó kisegyszintenciák bankja

Megválasztották a tisztikart

(Cluj-Kolozsvár, január 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Kishitel és Takarékbank r. t.”, mely tudvalevőleg a zsidó kisegyszintenciák támogatását tűzte ki célul, tegnap délelőtt tartotta alakuló közgyűlését a Ferdinánd királyi uti neológ iskola üléstermében.

A zsidó társadalom összes rétegeit képviselő közönség zsúfolásig töltötte meg a termet és ezek között gyárosok, bankigazgatók, ügyvédek, a kereskedelmi élet reprezentánsai és kézművesek voltak jelen.

Dr. Fischer József, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke, ugys, mint az alapító bizottság feje, üdvözi a közgyűlést. Pár szóban eczeleli azt a nehéz munkát, amelyet az alapító bizottság az intézmény létrehozása körül végzett. Rámutat aokra a tárgyalásokra, melyeket a Joint vezetőségével folytatott, kiemelve, hogy a Joint csakis azon esetre biztosította az intézmény anyagi és erkölcsi támogatását, amennyiben az függetleníti magát minden néven nevezendő politikai, hitéleti és társadalmi befolyásoktól és csupán az altruisztikus célkitűzés keretein belül fog működni. Választa a jelen sáv gazdasági viszonyokat, amelyek főleg a zsidó kisembereket sújtják. A jelen nyomorúságát némiképen enyhíteni ez a bank hivatott.

Az alapszabályok némi módosítása után a bank megalakult, mire az elnök az alapítók által kijelölt és megválasztott igazgatósági tagok és az egyhangusan megválasztott elnök, Schwartz Jakab kezébe helyezi le az intézet további sorsát. Az igazgatósági tagok a következők: Boschan Géza, dr. Citrom Oszkár, Diamand Izsó, dr. Fischer Tivadar, Goldberger Kálmán, Guttfried Adolf, Jakobi Mózes, Janovitz Géza, dr. Kertész Jenő, Krausz Samu, dr.

¶ Felhívás az árvízkárokat szenvedett gazdákhöz. Az Erdélyi Gazdasági Egylet felhívja az árvízkárokat szenvedett gazdákat, hogy a károk részletes felsorolása mellett kérjék az illetékes pénzügyigazgatóságoktól adójuk elengedését, a prefektusoktól pedig a községi előjárások útján a káruk arányában segély nyújtását. Az árvízkárosultak részére a kormány 10 millió lej segélyt szavazott meg. Mindezek részére, akik kérvényeiket elkészíteni nem tud-

Leitner Fülöp, dr. Marton Ernő, Molnár Jakab, Schwartz Jakab és Schwartz Mihály.

A felügyelő bizottságban Kertész Márton, dr. Spitzer József és Rimóczi Jakab foglalnak helyet, póttagokként Hochmann Jakab, dr. Neufeld Mihály, Nass László lettek megválasztva.

Mielőtt a közgyűlés az alapítónak a szokásos felmentvényt megadta, dr. Spitzer József ajánlatára a bizottságnak a felmentvény megadása mellett jegyzőkönyvi köszönetet szavazott és az alapítás körül végzett önzetlen munkásságáért dr. Fischer Józsefet díszelőknek választotta meg.

Ezután az újonnan megválasztott elnök: Schwartz Jakab foglalta el az elnöki székét és egy pár rövid mondatba sűrítette azt a programot, melyet a bank célkitűzésének megfelelően megvalósítani kíván. A vezérelv: felülről a nyomorúság könnyeit, de ezen túlmenően, a szorongatott és a gazdasági viszonyok miatt veszélyes helyzetbe jutott kisipart a jövőnek megmenteni és kiépíteni úgy, hogy a jövő zsidó kisiparossága az őt megérdemlő virágzás alapját itt fellelhesse. Tadjá jól, hogy eltekintve a részvénybirtokosoktól, ez az intézmény az egész zsidóságnak és ő úgy tekinti az einökséget, mintha egy kincset kapott volna kézbe, melyet sokkal szebben kell majd annak idején utódjának átnyújtani. Bajtársai testvéri segítségét kéri, mert ezek után elég erősnek hiszi magát megvalósítani mindazt a hatalmas munkát, melyet a vezetése alatt ezentul működő intézmény vállal.

A közgyűlés nagy tetszéssel fogadta az elnöki programot és a legmesszebbmenő támogatást ígérve elnökönek, emelkedett hangulatban a déli órákban feloszlott.

¶ Hárommillió frankot törlesztünk Svájcnak. Bukarestből jelentik: Mint ismeretes, a pénzügyminiszter a költségvetés keretén belül 3 millió svájci frank adósságot törlesztett a svájci állampénztárnál. Ezt a kölcsönt 1920-ban szerezte Titulescu. A törlesztés nagyon jó benyomást keltett a svájci pénzügyi körökben.

¶ Marosvásárhelyen megszüntették a forgalmi főnökséget. Marosvásárhelyről jelentik: A CFR vezérigazgatósága egyik legutóbbi rendeletével megszüntette a marosvásárhelyi vasuti forgalmi főnökséget és a kolozsvári igazgatósághoz osztotta be.

¶ Az I. kerületi adóhivatal új főnöke. Dalicán Viktort, a kolozsvári II-ik kerületi adóhivatal eddigi főnökét az I. kerülethez helyezték át, ahol ugyancsak főnöki teendőket fog végezni.

¶ A bécsi börze ötvenéves jubileuma. Bécsből jelentik: A napokban ünnepelte meg a bécsi Aru- és Értéktőzsde fennállásának 50 éves jubileumát. Az osztrák börze régibb keltü ugyan, de teljes autonómiát csak 1875-ben kapott.

¶ A gyári feldolgozásra beszerzett nyersanyagok után nem kell egyszázalékos adót fizetni. Régen húzódo vitás ügyben hozott a napokban döntést a legfőbb semmitőszék. A kérdés az volt: egyszázalékos forgalmi adó alá kerül-e a gyárak által feldolgozásra végzett behozott nyersanyagok és félgyártmányok. Maga az adótörvény erre vonatkozólag különösen nem intézkedik, csak azt mondja, hogy ha nagykereskedő hoz le ilyen anyagot továbbadás céljából, akkor nem fizet. A gyáriparosoknak az az álláspontjuk, hogy ők is továbbadás céljából hozzák be az árut, ezt ipari átalakítják is. A pénzügyminiszter viszont egy ízben úgy intézkedett, hogy ha a kérdéses nyersáru nem szereshető be az országban, akkor külföldről behozva, mentes az egyszázalékos forgalmi adó alól, ellenkező esetben a gyáros köteles ezt megfizetni. Ez ellen a gyáriparosok felfolyamodással éltek és semmitőszéki döntés elé vitték az ügyet, amely kimondotta, hogy a gyáripari vállalatok az ipari feldolgozás céljából akár belföldről, akár külföldről beszerzett nyersanyagok és félgyártmányok után nem kötelesek egyszázalékos forgalmi adót fizetni.

¶ Kétszázalék a decemberi drágulás. Az „Argus” statisztikai közlése szerint decemberben az általános drágulás 2 százalékkal emelkedett. Főleg az élelmiszereknél és petróleumtermékeknél mutatkozik drágulás, míg a ruházati cikkekénél némi olcsóbbodás észlelhető. Az 1916 évi árakhoz viszonyítva a decemberi index-élelmiszernél 49.90 (novemberben 46.66), ruhaneműeknél 58.99 (novemberben 60.92), különféleknél 35.99 (novemberben 34.43). Az általános index 48.27, vagyis 2 százalékkal magasabb az előző havi kimutatásnál.

¶ Mennyi hitelt folyósított a Creditul Industrial. A Creditul Industrial a napokban tette közzé kimutatását azokról a kölcsönökről, amelyeket a különböző ipari érdekeltségeknek nyújtott az elmúlt év folyamán. A kimutatás azonban csak októberig tünteti fel a Creditul Industrial hitelforgalmát. Foglalkozási ágak szerint a hitelfolyósítás így oszlik meg:

	Kért megszav.	folyósítva	millió lej
Fémipar	1310	803	576
Faipar	817	153	124
Kémiai ipar	583	150	103
Élelmiszer ipar	2137	519	397
Textil	549	201	199
Bőr	530	184	162
Kerámia	404	95	76
Grafikai ipar	281	138	109
Villamosági ipar	244	117	101
Külféle	436	180	41
Kisipar	36	36	1

összesen 7332 2579 1895 millió lej. E kimutatásban azonban csak az 1925. január 1. és október 31-ike közötti forgalom szerepel.

¶ A CFR forgalmi felügyelőségek beosztása. Közölték már, hogy a CFR vezérigazgatóság felosztását január elsejétől későbbi időpontra halasztották el. A vezérigazgatóság azonban az új forgalmi felügyelőségek vezetőit már kinevezte és megállapította a forgalmi felügyelőségek kerületeit is. Eszerint a felügyelőségek vezetői lesznek: Temesváron: Amstariade Jon igazgató és Cristea Silviu aligazgató, Aradon Pop Octávián igazgató, Szatmáron Francu Demeter, igazgató, Paraschivescu Badea aligazgató, Kolozsváron Hosszu János igazgató, S'au Aurél aligazgató, Brassóban Ircia Sán-

BROADCASTING

RADIO-KÉSZÜLÉKEKEN

HALLGAT AZ EGÉSZ VILÁG!

Romániában is az első helyen vezet

CLUJ: STR. N. JORGA 3 SZ.
BUCUREȘTI: RADIONEL' BLD. BRATIANU 26 • CERNAUTI: AGRICO STR. MICKIEWICZ 2.

Ócskából új ruhája lesz, ha Czinknél festet, tisztított.

dor igazga
A forgalmi
nak működ
let Pitesti,
székhelyel
Kuránsbe
Ocsarád, Z
Ressica köz
Aradon m
Radna, M
Kudász, A
tőse közti
leasz, körle
Bora, Hoss
ügyelőség
harpáspóki
rajd, Maro
A VIII. k
Kisenev, a
Buzau, a
Bereck, O
sonyfalva,
jed ki.

A lej: Z
pesten —

Kolozs
galom.

Zárcs
207 95, N
1995-00, I
pest 72-55
Varsó 62-8

Bukar
forgalom.

Kere
buta
rák,
Back
Plata R

bu

szint

Már csa
neves zong
mátus teol
tandó hang
Kolozsvárna
kaphatók, B

Uriembe
igazgató ves
vált szind
évig, Bada
játsszák olya
alig volt pá
mellett, drá
repeit K. T
Forgács, Ca
Deeşy, Leó
guleteiből
sikere lesz

Szombat
nagy sikere
hogy szomb
elgítse ki
szombat dél
Önénege Sz
ron s azon
tekvál:bbj
strakció le
magánzime
lított helyár
A szerel
mán irodalom

intették a helyről je egyik legmarosvásár- a kolozs-

uj főnöke. k kerületi lethez he teendőket

ubileuma. epeite meg llásának 50 régiebb ke 1875-ben

beszerzett százalékos egyben ho semmitő- os forgalmi lgozás vé- ramányok, g különö- a, hogy ha t tovább- gyáriparo- is tovább- zt iparilag szont egy kérdésses gban, ak- egyszázalé- ben a gyá- a gyáripa- mmitőszéki imondotta, i feldolgo- külföldről ártmányok forgalmi

drágulás. t december- emelkedett. termékeknél

érik arakhoz ernél 49 90 99 (novem- ovemberben is 2 száza- snál.

Creditul napokban leszőkről, tségeknél kimutatás a Creditul zsi ágak meg:

576
124
103
397
199
162
76
109
101
41
1

1895 an csak az közötti for- gégek be- szelvezető- obi időpontrá ban az új kinevezte és k kerületeit i lesznek: ó és Cristea n igazgató, arasobivescu János igaz- Ircia Sán-

tittat.

dor igazgató és Comanescu Kornél aligazgató. — A forgalmi főnökségek a következő beosztással fog- nak működni: Az I. kerület Bukarest, a II. ker- let Pitești, a III-ik Krajova, a IV-ik Temesvár székhellyel működik. Ennek hatásköre kiterjed: Karánsebes, Hátzeg, Dobra, Lippa, Perjámos, Ocsarád, Zombolya, Moravica, Anina, Bázias és Rascia közötti terület vonalaira. Az V. felügyelőség Aradon működik s hatásköre kiterjed: Perjámos, Radna, Marosillye, Vajdahunyad, Várhegy, Lupény, Kudasir, Alvinc, Zalatna, Brád, Nagyszalonta, Kür- tös közti vonalakra. A IV. felügyelőség Szatmáron lesz, körlete: Bihar, Zilah Somkut, Nagybánya, Bors, Hosszmező, Halmi közti terület. A VII. fel- ügyelőség Kolozsváron lesz, körlete: Vaskoh, Bi- harpüspöki, Zsibó, Óradna, Borgó, Beszterce, Pa- rajd, Maroshid, Koslárd, Abrudbánya közti terület. A VIII. kerület Csernovitz, a IX-ik Jassy, a X-ik Kisenev, a XI-ik Galac, a XII-ik Bacau, a XIII-ik Buzau, a XIV-ik Brassó, melynek körlete: Predeal, Bereck, Csikszereza, Udvarhely, Parajd, Kará- csnyfalva, Szászsebes és zernesti vonalakra ter- jed ki.

TŐZSDE

Január 7-én

A lej Zárásban 237 50, Párisban 11 70, Buda- pesten —, Bécsben —

Kolozsvár. Ünnepe miatt ma szünetelt a for- galom.

Zürich. Zárás: Berlin 193 25, Amsterdam: 297 95, Newyork 517 50, London 2590 20, Páris 1995 00, Milánó 2090 00, Prága 1532 50, Buda- pest 72 55, Bégrád 917 50, Bukarest 237 50, Varsó 62 50, Bécs 72 95.

Bukarest. Ünnepe miatt nem volt tőzsde- forgalom.

Kereskedők figyelmébe!

Bútorszövegek, szőnyegek, ágygarni- rók, kencsertakarók, gyári árban

Back Bernátnál, O-adea-Mara Plata Regina Maria 1. sz. szereznék be.

Ha elvételre kívánja fel-, vas- vagy fém-

butort, zongorát

Marosvásárhelyre és térségbe

SZÉKELY ÉS RÉTI

RODÉLYRESZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortervező, zongoraszerelők munkeszükségleteiket legelőcsöbben itt szerezhetik be

SZÍNHÁZ - MŰVESZET

Már csak néhány nap választ el **Bálint Aliz** névű zongoraművész hangversenyétől. A refor- mátus teológia nagytermében a hó 11-én megtar- tandó hangverseny valószínűleg kultúracsomó lesz Kolozsvárnak. Jegyek már csak mérsékelt számban kaphatók, Király könyvkereskedés főtéri üzletében.

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iróda közleménye

Uriemberek. Az utolsó főpróbák folynak az igazgató vezetése mellett a Glasworthy világhíressé vált szindarabjából. Amerikában és Londonban két évig, Budapesten a Vígyszínházban több hónapja játszott olyan rendkívüli érdeklődés mellett, melyre alig volt példa a mostani rossz színházi viszonyok mellett, drámai előadásoknál. A Uriemberek szerepeit K. Téth Ersei, Marsi, Kösségi, Janovics, Forgács, Cealle, Kenény, Mihályfi, Ithász, Réthely, Deésy, Leővey és Izsó játsszák s a főpróbák har- gultáiból már meg lehet állapítani, hogy óriási sikere lesz az Uriembereknek.

Szombat délutáni kabaré. A sylvesteri kabaré nagy sikere arra készítette a színház igazgatóját, hogy szombat délután újabb kabaré meglepetéssel elégtse ki a közönségnek ebbeli kívánságát. A szombat délutáni kabarén Kariathy Bűvös Szék-e, Örmény Szobája és az Orlov paródia van műso- ron s azonkívül az operett és drámai együttes legkiválóbbjai adnak elő magánszámokat. Külön- sítettség lesz Lengyel Irén és László Andor új magánszámokkal való fellépése. Az előadás leszál- litott helyaráttal lesz megtartva.

A szerelmes próbabábu. J. Minulescu, a ro- mán irodalom egyik legnagyobbtehetségű írója át-

adta szindarabját a magyar színháznak bemutatás végett. Minulescu Szerelmes próbabábuja Kádár Lare fordításában kerül színpadra a magyar színház- ban. Ez a groteszk játék egyike az új román szin- padirodalom legsikerültebb drabjainak és a próbák az igazgató vezetése mellett már meg is kezdődtek.

Magyar Színház heti műsora

Péntek: Uriemberek (Ujdonság, előzsr. Premie- kérlés 26 szám. Torozat 188)

Szombat d. u 4-kor: Kabaré-előadás, új műsorról. A bűvös szék. Repriz. Új magánszámok. — (Ujdonság előzsr.) Orlov paródia (Leszállított helyaráttal. Sorozat 189)

Szombat este 8 órakor: Uri emberek (Napi bérlet 58 szám B. Sorozat 190)

Vasárnap d. u. fél 3-kor: Tündérkirálykisasszony (2 odaszor). Divatmalom (Jótékonycélú mű- kedvelő előadás. Rendes helyaráttal. Sorozat 191)

Vasárnap d. u. fél 6-kor: Uriemberek (Ujdonság harmadszor. Leszállított helyaráttal. Sorozat 192)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Orlov (Rendes helyarak. Bérletszárat. Lengyel Irénnel, Ne- ményi, László, Ithással. Sorozat 193)

Hétfő: Uriemberek (Napibérlet 59 szám A. Sorozat 194)

NYILTTÉR

E rovatban közöltékért a szerkesztőség semmi- nemű felelősséget nem vállal

Felhívás

A mai napon átvettük Clujon a Calea Victoriei 22 sz. alatti „DELICATESSE“ üzletet Mendel Manoné tulajdonosától. Felhívjuk az esetleges hi- telezőket, hogy követeléseiket 8 napon belül je- lentsek a fenti tizletben. Későbbi bejelentéseket tudomásul nem vesszük.

Sturm és Grosz

Valódi angol szövőkülönlegességek raklárón

A. KLEPNER minden angol és francia úri szabó- sága, Cluj, Calea Victoriei 2 sz. (volt Eisen- städter-szűcsüzlet)

Comunitatea Bisericeasca Evreasca Cluj — Kolozsvári Iz. Hitközség. — Biroul: Calea Reg. Ferdinand 54.

No 7—926.

Pályázati hirdetés.

Hitközségünk előljárósága pályázatot hirdet egy pénzügyes állás azonnali beöltésére. Pályázhat- nak oly vallásos és óvadékképes egyének, ki- nek a városban e téren is kellő gyakorlata és ismerettségük van. Fizetés meggyezés szeriét. Pályá- zatok az előljáróság címére a hitközség irodájába küldendők legkésőbb a hó 15-ig.

Az Előljáróság

Róth

cipésnél Szép-u. 2 szám alatt készülnet a legújabb divatu

cipő-különlegességek.

דער היינטיגער (מאדאנא) צוקקער
מאכט די ערשטע דער אונטער שטרענגער
רייטערער אויפזיכט דער ארטה. יוד.
צענטראלקאנצליריי טראנסילוואניענס

צוקקער

שר פסה

דער אויך קוואליטאטיו ערסטקלאססיגע
פסחצוקקער קאנן אן דען געוואנדלעכען
בעזונסאמען בעשעפערטל ווערדען.

Petroseni főucájának legszebb helyén egy nődivat confectio és szabó- ságban jól bevezetett

üzlet eladó.

Bővebbet: Löwy Sándor, Petroseni.

Les Bijoux
A.G.B.

Párisi kreációk!
★
Legpraktikusabbak és legizlésebbek.
★
Kérje a nagyobb üzletekben.

Engros lerakat **A. G. B. București, St. Carol 70.**

Manométereket
és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal

GÁSPÁR műszerész, Arad
Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás végett beküldött műszereket állami hitelesítéssel ellátva, rövid idő alatt vizsgálom. Telefon 315 sz.

APRÓHIRDETÉSEK
Egyszeri 10 sz. énel egy sz. 3 lej, vas. agabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Aláírt keresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Kereskedelmi utazók
Berkovicsné **שרה ברכוביץ** vendéglője,
Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga (Zodfa-utca) No 19.
Ismert elsőrendű konyha! Mérsékelt árak.

Friss שרשה ברכוביץ
liba tüstöhús nagyban, vágott liba, zsír és zsirnak való sapható Néta Mór Timár-utca 7. 329

Két szoba-konyhas lakás, időzhözobával, centrumbos közeli kiadó. Cím a kiadóban. 452

Egremyenti községben, Zsibó álo nántól 7 km-re egy kővel dolgozó gőzmalom és Frinca féleolaj prés — njonnan berendezve — felkészésedésem eladó. Értekezhetni Palkovit Lajosnál, Jibón. 444

Barzel
Fierarie Vasüzlet
Cluj-Kolozsvár, Piața M. Vit. 13
Telefon 1049

Magánjáró öntvényeket nyersen és megmunkálva szállít Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara. 1819

Perfekte deutsche Stenotypisten und Maschinenschreiberin sucht Stelle. Chiffre „Paris“. 455

Jó zsidó ortodox assáid hoz gyermekek mellé és háztartási munkára való alkodik zsidó asszony. Cím a kiadóhivatalban „Tisztaságos munkaerő“ jelgel alatt.

Műhely
helyiséget keresünk
cca 100—150 m² nagyságban „Eletrodnydro“ Calea R. Ferdinand 65.

Póntzta oskissasszonyt és tanulóit fizetéssel felvevünk. „Delicatesse“ Cal. Victoriei 23 sz.

Két intelligens fiatalember szállást kaphat, esetleg külön butorozott szobát is. Cím: Teszler, Rudolt-ut 17.

Folytonégó kemencés eladó, Szentlélek-u 2. Fűszerüzlet. 436

Négy polgárit és kereskedelmi tanfolyamot végzett 16 éves zsidó urilány, perfekt német, román, magyar, megfelelő állást keres. Ajánlatokat „Szorgalmas“ jeligen a kiadó továbbít. 457

Telefon 446
SINGER
Piața Reg. Ferdinand 66. (Főtér) Târgu Mureș
Sifonfejgyár
és nikkelező telep. Szikvizes és kracherlis tüvek, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegnévedzés. Régi fejek átöntése a legelőnyösebb árban.

Raglanok
öltönyök,
gyerek-kosztümök

Neumann M.
férfi- és fiuruha-áruhaza
Cluj, Piața Unirii (Főtér) 14

UJ KELET
KÖNYVOSZTÁLYA
Cluj, Str. Baron L. Pop 10

Nyelvtanuláshoz
segédkönyvek.

Eszperanto	55
Eszperanto (kultura)	20
An ol (Rozsnyai)	160
Franciá	160
Héber (Sfat Amenu)	150
Német	160
Román	160
Román (Dávid György dr.)	80
Román-magyar, magyar-román szótár (Dr. Dávid)	160
Román-magyar szótár (Dr. Cheresstesiu)	250
Román nyelvian (Dr. Cheresstesiu)	50

K vánaatra részle es ajánlattal szolgálunk bármely nyelv szótáira és nyelvkönyveire vonatkozólag.

Gladys
cipőkrémnél drágább van,
de Jobb nincs.

Szijkerekek csapágycak, kuplungok, transmissio tengelyek és álitó gyűrűk min. 10 den méretben Továbbá U vasak, traverzek, vasak gömbvasak és laposvasak minden méretben.
Kazánlemezek 5 m/m-től 20 m/m vastagságig 2x2 méteres táblákban, kazánszegecsok, tántányoz, kazánok, bule or, többféle gyártmányu **gőzszivattyúk** centiütegél, gázcsövek, forrócsövek, furógép és **1 drb. 3 meter hosszú esztergapad, valamint mindenféle gépek és gépalkatrészek vétele és eladása.**

Rosmann Testvérek
Târgu-Mureș
Telefon-interurban 249.

Figyelem! Radio-amatőrök!
Ne vásároljon addig, amíg meg nem hallgatta a **Radio Technica** készülékeit, amelyeknél a legjobb anyag s a legjobb technika kezeskedik a legjobb sikerről. — **Radio Technica** vezetőség és gyár: Brasov (Brassó) Vasut-utca 39. Telefon 58.

Használjunk kizárólag
PLANTOL
legjobb bővöngyzsirt, mert ez tiszta, egészséges és kiadós!
Főhazteleendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigoruan ortodox rituális előírás szerint.
Képviselet: HARTIG & HIENZ Cluj
Str. Julia Masiu 8. Telefon 1-18.

Mégis csak legjobb a késnélküli „RASOL IDEAL“
borotváló por mely az ország területén **higienia** szempontból a legjobban elismert borotváló szer, az arcot nem marja és kellemes hatást hagy utána. — Ovakodjunk az **Mindenütt kapható.** Árta/ma utána utána. Csak az „IDEAL“ Egyedüli készítője: **Reszling József fodrász** Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30. Szibetul-Mara adiei egyedárusítója **Glanzman Adolf** ilatszertár **Str. Bogdan Voda 40**

izléses ajándéktárgyak. Brillians ékszeres. Dismütártárgyak. Jeggyűrűk. Divatos függők. Arany karórak
Löbl Ákos
ékszerésznel, Cluj, Ca. Reg. Ferdinand 16. Szemben a Renaissance áruházzal

Gabella-jegyek **Révész Ernő**
könyvnyomdája — Marosvásárhé y

Ursus-Extra
világos sörkülönlegesség mindenütt kapható.
CZELL-Sörfőzde, Kolozsvár-Monostor

Szerkesztőség
hivatal és ny
Cluj-Kolozsvár, St.
L. Pop (Brassay-
Telefon:
Szerk. és kiadóh
977, 228 és 1
Zs. N. Sz. —
Kéziratok kiz/
szerkesztőség.
zendők. Kézirato
adunk vissz

1926 január 9

Morgen

Nincs abban ként, minden k el magat Canoss lázok, a meggyó désnek, hatásokr nyei. Az igazsá zelmek célja a Hitehagyás és n sak, mert mig hit nélkül való a megvilágosodá gazdagodás ered

Henry Morgen mok egyik veze elkekeredetebb telati gazdagodá orientálódásnak resztül szóval és len, melyben ne fel, hanem egy tott benne, me heti a zsidókérd megek gazdaság szélyeztetli.

Ez a Morge lesztinában és k és szellemi erőf szánsz pionirjai genthau a tapas letesen és férfias zódéseit, melyek jóniszeműségéből, totta nagyra ök

Szép és férfi való hűségnek, csületes elöszere és anyagi tapas szen, ha nem éy értékű lenne.

Valljuk meg Morgenthauk sz minden rendü é jóniszeműek és a tudatlanok é zók között. Mi mtiek érdekelné guk is meg fog Morgenthau nr

Mindenesetre a lelki folyamat mus barátjává t lult és tapasztala hetnek minden minden kulturá megértése ma m erejének, a kol mely minden be kollektiv érzésü utat a Palesztin jektiv értékelésé téhez. Ez a tisz vativ, a szociali hoz ragaszkodó kozhatik egymá ellentéteket, k egymástól külö fogásokat.

De hogy ez öszinteség kell az a mértéke, gyobb elvi ellen

A gyűlölet a megismerésből Bizonyos, hogy a az annak gyak táplált szkepszis részből fakadt, mely nemcsak a